

Nr 16

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående utredning och förslag om nyanläggning av industri i Byske.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 155 i första kammaren av herr *Persson, Helmer*, och herr *Öhman* samt nr 193 i andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.*, har föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om tillsättande av en utredning, i vilken företrädare för Byske kommun, domänverket, Statens skogsindustrier, arbetsmarknadsorganen i länet samt berörda arbetares fackliga organisationer kallas att ingå, med uppdraget att framlägga förslag till sådan nyanläggning av industri i Byske, att befolkningen säkras nya och varaktiga sysselsättningsmöjligheter.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 155.

Över motionen har i vederbörlig ordning yttranden inhämtats från *Arbetsmarknadsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Västerbottens län*.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört följande.

Byske kommun hör till de kommuner i Norrland, som drabbades hårt av sågverksnedläggelserna under 1920- och 1930-talen. År 1925 nedlades Furuögrunds sågverk och mekaniska verkstad samt Ytterstfors såg. Sammanlagt sysselsattes vid dessa företag cirka 400 arbetare. År 1930 nedlades Brännfors sågverk vid Renholmen, vilket då hade 350 anställda. Denna decimering av sysselsättningsmöjligheterna förorsakade en betydande folkminskning i kommunen. Sedan år 1930 har antalet invånare minskat med 1 800 personer och uppgick år 1953 till 8 650. Genom nettoutflyttning förlorade kommunen under åren 1930—1950 omkring 3 000 personer, därav 850 under perioden 1946—1950.

Den förvärvsarbetande befolkningens yrkesfördelning enligt folkräkningen år 1950 framgår av följande tabell.

	Män	Kvinnor	S:a	%
Jordbruk med binärningar	1 668	96	1 764	55,7
Industri och hantverk	597	37	634	20,0
Samfärdsel	182	40	222	7,0
Handel	116	98	214	6,8
Off. tjänster m. m.	76	119	195	6,2
Husligt arbete	—	96	96	3,0
Övriga	42	1	43	1,3
	S:a 2 681	487	3 168	100,0

Mellan åren 1945 och 1950 minskade antalet förvärvsarbetande män inom jordbruket och dess binärningar med 450, under det att antalet inom övriga näringsgrenar sysselsatta män ökade med blott 50. Antalet förvärvsarbetan-

de kvinnor inom stadsnäringarna minskade under samma period med 40. Inom kommunen finnes endast ett större industriföretag, Byske trämassefabrik, som sysselsätter omkring 100 arbetare. Av dem, som under år 1950 sysselsattes inom industrien, var nära 200 yrkesverksamma inom byggnadsverksamheten. Av hela antalet förvärvsarbetande år 1950 hade ca 60 sina arbetsplatser utanför hemortskommunen.

Kommunen hade stor arbetslöshet under 1920- och 1930-talen. År 1933 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa i medeltal per månad till nära 800. Antalet sjönk sedan successivt, och motsvarande siffror var för år 1945 52 och för 1954 12. Kommunens arbetsmarknad är fortfarande mycket känslig för konjunktur- och säsongväxlingar.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att det föreligger ett stort behov av att utbygga och differentiera näringslivet i kommunen. I överensstämmelse härmed har styrelsen sedan många år tillbaka sökt tillföra kommunen nya industrier som ersättning för de nedlagda sågverken. I samma syfte har länets företagareförening verkat. Sålunda har föreningen sedan sin start 1939 beviljat omkring 325 000 kronor som lån och bidrag till ett 40-tal företagare inom industri och hantverk i kommunen. Företagareföreningen har bl. a. i form av lån lämnat sitt stöd åt Föreningen Renholmens mekaniska verkstäder u. p. a., som startade 1925 och sysselsätter omkring 20 personer.

Förhållandena inom näringslivet och på arbetsmarknaden i Byske har således tilldragit sig uppmärksamhet från det allmännas sida, och insatser har gjorts och göres allttjämt i syfte att utbygga industrien och främja sysselsättningsmöjligheterna i kommunen. Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att utvecklingen i kommunen bör följas med uppmärksamhet. Enligt styrelsens mening torde dock intet väsentligt vara att vinna med en utredning av det slag, som förordas i de föreliggande motionerna.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har såsom eget utlåtande i ärendet åberopat ett av Västerbottens företagareförening u. p. a. avgivet yttrande, i vilket bl. a. uttalats följande.

Enligt företagna företagsräkningar sysselsattes år 1936 inom hantverk och industri i Byske 241 personer, varav 168 personer i Byske trämassefabrik och 73 personer inom diverse småindustrier. Vid senaste företagsräkningen år 1952 hade sysselsättningen vid massafabriken sjunkit till 100 anställda, men samtidigt hade sysselsättningen inom småföretagen ökat från 73 till 303 anställda, varför sistnämnda år totalt sysselsattes 403 personer inom hantverk och industri. Till och med år 1954 har Västerbottens företagareförening beviljat 63 lån om sammanlagt 351 605 kronor till 36 hantverks- och industriföretag samt 19 företag tillhörande jordbrukets binäringsar inom Byske kommun. Med större resurser till förfogande skulle företagareföreningen säkerligen ha kunnat åstadkomma ytterligare sysselsättningsmöjligheter. De redan vunna erfarenheterna ger vid handen, att de största utvecklingsmöjligheterna torde förefinnas inom den mindre företagsverksamheten.

Enligt av skogsvårdsstyrelsen år 1947 lämnade uppgifter uppgick skogsarealen inom byskeområdet till 429 600 hektar. Enligt samma källa var det enda egentliga överskottsområdet för barrskog inom Västerbottens län att finna inom byskeområdet. Inom Byske och Åby älvars flottningsområde utsorterades i medeltal under åren 1937—1946 6 milj. kubikfot timmer årligen. Den årliga råvaruförbrukningen inom området inskränkte sig till 2,35 milj. kubikfot.

Enligt föreliggande uppgifter torde Byske trämassfabriks framtida existens vara tämligen oviss. En eventuell utredning torde böra söka klargöra härmed sammanhängande problem.

En intensifierad skogsvård framstår som särskilt önskvärd och erforderlig. Härigenom skulle avsevärda sysselsättningsmöjligheter kunna tillskapas samtidigt som skogens avkastning på längre sikt kunde beräknas öka, varigenom även nya möjligheter skulle uppstå för en utökning av träförädlingsindustrin inom Byske socken. Enligt företagareföreningens mening skulle en grundlig utredning beträffande näringslivet i Byske socken vara synnerligen önskvärd och måhända ge nya uppslag till förbättring av försörjningsunderlaget för kommunens befolkning.

Utskottet. Såsom framgått av motionerna och remissyttrandena har alltsedan 1930-talet förekommit en avsevärd utflyttning från Byske kommun på grund av de bristande försörjningsmöjligheterna. Det uppges att de kommunala myndigheterna med oro och bekymmer ser på framtidsutsikterna.

Vunna erfarenheter synes tyda på, att de största utvecklingsmöjligheterna torde finnas inom den mindre företagsamheten. Från 1936 till 1952 ökade antalet anställda inom småföretagen avsevärt eller från 73 till 303. Det är enligt utskottets mening angeläget att länets företagareförening, i samarbete med länsstyrelsen och berörda kommun, söker fullfölja sina strävanden att främja den mindre företagsamheten i Byske kommun. Arbetsmarknadsmyndigheterna bör följa utvecklingen i kommunen med uppmärksamhet. Något väsentligt torde dock enligt utskottets mening knappast stå att vinna med en särskild utredning av det slag motionärerna förordat. Utskottet hemställer därför,

att de likalydande motionerna I: 155 och II: 193 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 mars 1955

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sundvik, Fahlander, Mogård, Boo*, Wehtje, Kronstrand, Eliasson och Björnberg;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Sköldin, Persson i Norrby, Johansson i Kalmar, Löfgren, Nelander och Nordqvist i Karlskoga.

* Ej närvarande vid justeringen.